

Policy för uppföljning av privata utförare

Utgör kommunens program för kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare

Antagen av kommunfullmäktige § 130/2024

Dokumentnamn Policy för uppföljning av privata utförare		Ärendebeteckning Kst/2023:862
Dokumentägare Kommundirektör	Dokumentansvarig Upphandlingschef	Publiceras Webben, Örnkom
Ersätter dokument -	Revideras	Utvärderas
Relaterade dokument Inköps- och upphandlingspolicy, inköps- och upphandlingsstrategi		
Målgrupp Anställda och förtroendevalda i Örnsköldsviks kommun		

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	2
1.1 Bakgrund.....	2
1.2 Definition av privat utförare	2
1.3 Avgränsning.....	3
2. Styrning av verksamhet som utförs av privat utförare.....	3
3. Ansvar för att ge allmänheten insyn	4
4. Ansvar för uppföljning och kontroll	5
5. Former för uppföljning.....	5

1. Inledning

Örnsköldsviks kommuns krav på inköp och upphandling regleras i kommunens inköps- och upphandlingspolicy, inköps- och upphandlingsstrategi med tillhörande riktlinjer och regelverk. Denna policy kompletterar kommunens upphandlingspolicy och upphandlingsstrategi och reglerar hur Örnsköldsviks kommun ska förhålla sig till kommunal verksamhet som efter upphandling utförs av privata utförare.

Policyn tydliggör hur kommunfullmäktige genom kommunens nämnder ska utöva styrning över verksamhet som utförs av privata utförare, hur allmänhetens insyn i verksamhet som överlämnas till privata utförare ska säkras samt hur uppföljning av privata utförare ska ske.

1.1 Överlämnande av kommunal angelägenhet

Kommuner får, enligt 10 kap. § 1 kommunallagen, lämna över verksamhet, till en privat utförare. Gentemot kommuninvånarna är kommunen fortsatt ansvarig, på samma sätt som för verksamhet som bedrivs i egen regi. Om det i lag eller annan författning anges att verksamhet ska bedrivas av en kommunal nämnd får den inte överlämnas. Om verksamheten innefattar myndighetsutövning, får den lämnas över endast om det finns stöd för det i lag.

Enligt 5 kap. § 3 kommunallagen ska kommunfullmäktige varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för verksamheter som utförs av privata utförare. Syftet med kommunallagens bestämmelse är att förbättra uppföljning och kontroll av privata utförare samt öka allmänhetens insyn i privata utförares verksamhet.

Policyn motsvarar det program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare som kommunen enligt kommunallagen ska upprätta varje mandatperiod.

1.2 Definition av privat utförare

Med privat utförare avses juridisk person eller enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet, det vill säga aktiebolag, stiftelse, enskild firma eller idéburen organisation som upphandlats för att på uppdrag av Örnsköldsviks kommun sköta en kommunal verksamhet eller tjänst. Organisationer och företag som utför mindre och enstaka tjänster åt kommunen omfattas inte av begreppet privata utförare.

En privat aktör blir en *privat utförare* av en kommunal angelägenhet genom att vinna en offentlig upphandling enligt lag om offentlig upphandling (LOU), lag om upphandling av koncessioner (LUK) eller genom att kvalificera sig för att ingå i ett valfrihetssystem enligt lagen om valfrihetssystem (LOV).

1.3 Avgränsning

Policyn omfattar endast verksamhet där Örnsköldsviks kommun är huvudman, det vill säga upphandlad verksamhet enligt lag om offentlig upphandling (LOU), lag om upphandling av koncessioner (LUK) och konkurrensutsättning enligt lag om valfrihetssystem (LOV).

Som huvudman bestämmer kommunen verksamhetens mål, inriktning och omfattning samt sätter upp krav för dess kvalitet. Som huvudman kontrollerar kommunen att verksamheten följer angivna mål, riktlinjer, föreskrifter och andra krav. När verksamhet efter upphandling överlämnats till privat utförare visar det avtal som slutits med utföraren vilka krav som gäller.

Policyn omfattar inte fristående skolor eller förskolor. Fristående skolor och förskolor är verksamheter med egna huvudmän och upphandlas inte av kommunen. Något uppdrag eller avtal finns inte mellan fristående skolor eller förskolor och kommunen. Huvudmannens ansvar för den utbildning som bedrivs i en fristående skola eller förskola är reglerat i skollagen och tillsynen av fristående skolor hanteras av staten.

Partnerskap med den ideella sektorn, föreningsbidrag samt stöd till sociala företag omfattas inte av policyn.

Policyn begränsar sig till sådan verksamhet som kommunen bedriver i förvaltningsform. Verksamhet som upphandlas och bedrivs av kommunägda bolag omfattas inte.

2. Styrning av verksamhet som utförs av privat utförare

Kommunfullmäktige beslutar om respektive nämnds reglemente i vilket nämndens uppdrag, mandat och ansvar beskrivs. Kommunfullmäktige beslutar även om kommunens vision och mål samt policyer. Strategier beslutas av kommunstyrelsen och respektive nämnd. Kommunfullmäktige har möjlighet att besluta om uppdrag som respektive nämnd ska utföra och förekommande fall återrapportera till kommunfullmäktige.

Varje nämnd ska inom sin verksamhetsplan eller i en separat upprättad plan för styrning och uppföljning av privata utförare tydliggöra hur nämnden avser styra och följa upp de utförare som nämnden anlitar. Nämndens krav på privata utförare ska vara hållbara över tid, tydliga, relevanta, och tillräckliga. De krav som nämnden lägger fast i sin plan påverkar upphandlingar och avtal som ligger framåt i tiden. Nämnden kan ej förändra krav utan att genomföra ny upphandling och omförhandla avtal.

Varje nämnd ansvarar för att i plan och avtal ställa krav på att privata utförare inom nämndens ansvarsområde bedriver verksamhet i enlighet med gällande lagar, förordningar och föreskrifter. Samt att privata utförare i tillämpliga delar följer mål, riktlinjer och styrande dokument som gäller i Örnsköldsviks kommun och/eller för respektive nämnd. Vilka delar som är tillämpliga beskrivs i

nämndens plan för styrning och uppföljning av privata utförare och konkretiseras i de avtal som kommunen tecknar med extern utförare.

Varje nämnd ska i tillämpliga delar beakta styrande dokument som är relevanta vid upphandling av privata utförare, exempelvis:

- Örnsköldsviks kommuns upphandlingspolicy och upphandlingsstrategi (tillsammans med riktlinjer och regler)
- Övriga kommunövergripande styrdokument som är relevanta för att tydliggöra kommunens krav och förhållningssätt
- Av nämnden antagna mål, riktlinjer och verksamhetsplan

Med syftet att ta till vara de privata utförarnas erfarenheter och kunskap bör nämnd i förekommande fall och där så är tillämpligt även föra dialog med leverantörsnätverk eller motsvarande innan nämnden fastställer plan för styrning och uppföljning.

Antalet tvingande krav (ska krav) i upphandlingarna bör vara få. Tvingande krav ska inte vara högre ställda än vad som är rimligt.

Nämnden har att avgöra vilka av dessa mål, riktlinjer och krav som är relevanta och bör tillämpas i respektive verksamhet när verksamheten utförs av eller med stöd av privat utförare.

3. Ansvar för att ge allmänheten insyn

Varje nämnd ska inom sin verksamhetsplan eller i en separat upprättad plan för styrning och uppföljning av privata utförare beskriva hur nämnden tillförsäkrar sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnats över till privat utförare.

Nämnden ska därefter vid upphandling och avtalstecknande med privat utförare ställa krav som tydligt anger vilken information nämnden ska få ta del av samt när och hur nämnden kan få ta del av informationen. Syftet är att informationen ska göra det möjligt för nämnden att ge allmänheten insyn i hur uppdraget utförs. Informationen kan till exempel handla om:

- Verksamhetens kvalitet
- Avvikelser i verksamheten
- Verksamhetens arbete med ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet
- Privata utförares ekonomiska ställning
- Ägarförhållanden och företrädare

Utförare ska kunna lämna information när kommunen begär det. Nämnd kan ej ställa krav på överlämnande av information som innebär att privat utförare bryter mot lag eller annan författning.

Varje nämnd ska på lämpligt sätt vidarebefordra information från nämndens utförare till allmänheten.

4. Ansvar för uppföljning och kontroll

Varje nämnd ansvarar för att uppföljning och kontroll av privata utförare görs på ett strukturerat och systematiskt sätt.

Varje nämnd ska inom sin verksamhetsplan eller i en separat upprättad plan för styrning och uppföljning av privata utförare beskriva hur nämnden avser att följa upp och kontrollera hur privata utförare som nämnden anlitar följer ingångna avtal. Nämnden ska även beskriva hur nämnden avser genomföra kontroller med syfte att identifiera eventuella avvikelser och oegentligheter. Nämnden ska även följa upp hur stor andel av respektive verksamhet som nämnden ansvarar för som utförs av privata utförare samt om det skett väsentliga förändringar i utförandet under året.

Kommunstyrelsen ska årligen redovisa för kommunfullmäktige hur kommunens nämnder under föregående år styrt, tillgodosett krav på insyn och följt upp de privata utförare som respektive nämnd anlitat. Kommunstyrelsen har ansvar och mandat för att lämna anvisning till kommunens nämnder om hur nämnderna ska åiterrapportera till kommunstyrelse och kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen ska årligen i sammanställd form redovisa i vilken omfattning kommunens verksamheter utförts av privata utförare samt om det skett väsentliga förändringar under året.

Kommunfullmäktige ska ta ställning till om uppföljning och insyn har skett på ett ändamålsenligt sätt och med tillräckliga resurser.

5. Former för uppföljning

Uppföljningen av privata utförares verksamhet behöver anpassas till den verksamhet som bedrivs. Det innebär att kommunstyrelsen måste ta ställning till vilken/vilka typer av uppföljning som ska användas, liksom frekvens och omfattning. I de fall där uppföljning och tillsyn är reglerat i lag, styr detta vilka typer av uppföljning som är möjlig.

Nedan följer exempel på former för uppföljning:

- *Regelbunden och riktad uppföljning inklusive avtalsuppföljning* syftar till att kontrollera att verksamheten arbetar utifrån lagar, regler och avtal. Uppföljningen inkluderar följande delar:
 - krav på leverantören (kvalificeringskrav)
 - krav på varan/tjänsten (upphandlingsföremålet)
 - tilldelningskriterier
 - övriga avtalsvillkor.
- *Uppföljning av kommunens måldokument* syftar till att följa upp om verksamheten bedrivs och utvecklas i linje med fastställda mål.

Datum
2024-04-24

6(6)

- *Brukaruppföljning/individuppföljning* syftar till att följa upp brukarnas upplevelser av den verksamhet som bedrivs och/eller kontrollera att enskild som får någon insats från kommunen får rätt stöd i överensstämmelse med eventuella beslut. Brukarundersökningar kan vara en del av brukaruppföljningen.
- *Oanmälda besök* syftar till att ge en översiktlig bild av förhållandena i en verksamhet.
- *Uppföljning av ekonomisk status* syftar till att identifiera utförare som riskerar att vara på ekonomiskt obestånd. Detta ger kommunstyrelsen en möjlighet att ha beredskap för att hantera eventuella förändringar i verksamheten.

Andra områden för uppföljning skulle kunna vara:

- verksamhetens kvalitet
- avvikelser i verksamheten
- personalen och deras villkor
- miljö, integrations och jämställdhetsarbete
- privata utförares ekonomi
- ägarförhållanden och företrädare.